

# ตำบลป่าตึง

อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

หลากหลายชาติพันธุ์ ร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา





# สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๗ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๑๘ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๔ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๔ แผนที่ความรู้
- ๓๖ ลครายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๔๐ ภาคผนวก

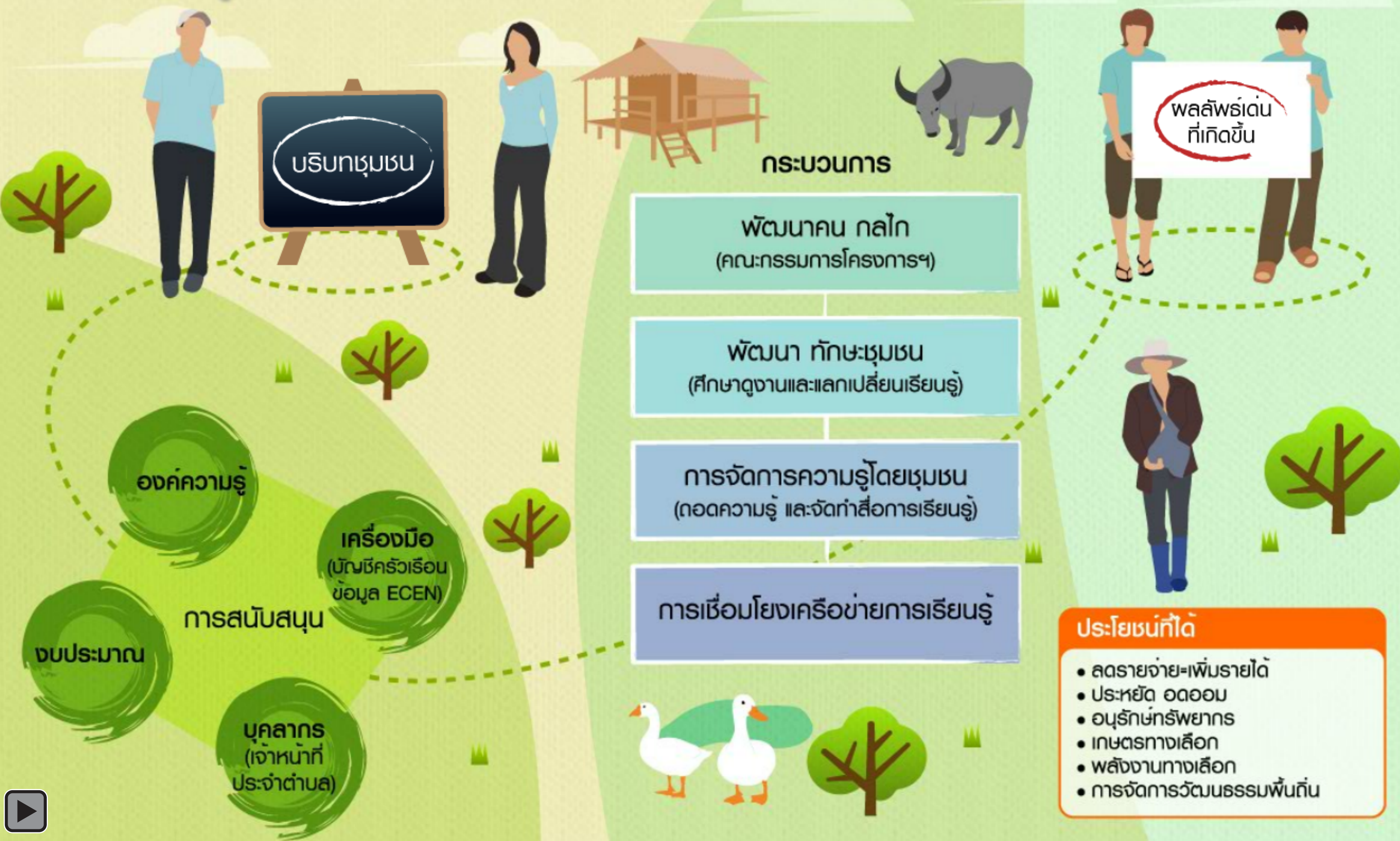


## นิยามความปลอดภัยของตำบลป่าตึง

สร้างสรรค์ความสามัคคี มีพลังงานไว้พอใช้  
ครัวเรือนหนุนเสริมกันไป หัวใจคือ "พอเพียง"



# โมเดลป่าติ่ง : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง





# สภาพ แวดล้อม

ตำบลป่าตึงเป็นอีกชุมชนหนึ่งที่ผู้คนมีความหลากหลายทั้งทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม แต่คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ด้วยเป็นเพราะกุศโลบายของปู่ย่าตายายที่ใช้พิธีกรรมความเชื่อในการเชื่อมร้อยสายสัมพันธ์ทางจิตใจของลูกหลานเอาไว้ด้วยกัน ทั้งยังมีภูมิปัญญาดั้งเดิมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นไปอย่างสมดุล และยังคงความอุดมสมบูรณ์เอาไว้ได้

หากแต่เมื่อวิถีแห่งทุนนิยมก้าวเข้ามาสู่ชุมชนป่าตึงวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามกระแส ทั้งการผลิต การแลกเปลี่ยน และการบริโภค มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองและขาดการดูแลรักษา จนเริ่มนำไปสู่ความขัดแย้งภายในชุมชน ซึ่งหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้เข้ามาช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เข้ามาช่วยเหลือนำไปสู่วิธีคิดในการพัฒนาชุมชนตำบลป่าตึง ปลุกจิตสำนึกของผู้คนในชุมชนให้ลุกขึ้นมาจัดการกับปัญหาของตนเองได้ในระดับหนึ่ง จนมีความพร้อมที่จะพัฒนาต่อยอดเสริมสร้างความแข็งแกร่งในก้าวต่อไป

ตำบลป่าตึง ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมืองเชียงรายประมาณ ๓๕ กิโลเมตร แบ่งออกเป็น ๒๐ หมู่บ้านหลัก ๒๕ หมู่บ้านบริวาร มีเนื้อที่ประมาณ ๒๒๐ ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ทางทิศตะวันออก

เป็นที่ราบ ทางทิศเหนือ และทิศใต้มีภูเขาตั้งอยู่ ๒ ด้าน มีที่ราบลุ่มระหว่างกลาง และเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำจัน แม่น้ำสายสำคัญที่หล่อเลี้ยงชีวิตของชาวป่าตึง ซึ่งสะท้อนถึงการมีทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ในการเป็นป่าต้นน้ำ โดยมีแหล่งน้ำธรรมชาติ ๑๔ สาย ส่วนใหญ่เกิดจากแม่น้ำจัน และมีแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น อ่างเก็บน้ำ ฝ่าย และสระเก็บน้ำขนาดเล็กกระจายอยู่ตามหมู่บ้าน

ปัจจุบันมีประชากรประมาณ ๒๒,๐๐๐ คน ประกอบด้วย ๘ ชาติพันธุ์ ได้แก่ อาข่า ลาหู่ เมี่ยน ลีซู ไทยใหญ่ ลัวะ ปะหล่อง (กะเหรี่ยงคอยาว) จีนฮ่อ และคนเมือง (ชนพื้นเมือง) อาศัยอยู่บริเวณแม่น้ำจันตั้งแต่ต้นน้ำตลอดจนถึงท้ายน้ำ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ รองลงมาคือ ค้าขาย รับจ้าง และทำธุรกิจท่องเที่ยว แม้ชุมชนแห่งนี้จะมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม แต่ด้วยเงื่อนไขของการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำจันร่วมกัน ตลอดจนมีพิธีสืบชะตาแม่น้ำจันซึ่งเป็นพิธีกรรมที่สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนรักและหวงแหนในสายน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิต มีการจัดการแม่น้ำร่วมกันอย่างยั่งยืนแล้วยังยึดเหนี่ยวเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ของผู้คนเข้าด้วยกัน ทำให้คนป่าตึงอยู่ร่วมกันอย่างสมัคสมานกลมเกลียวจนถึงวันนี้ นอกจากพิธีกรรมสำคัญดังกล่าว ตำบลป่าตึงยังมีความรู้จากภูมิปัญญาดั้งเดิม อาทิ สมุนไพร ภูมิปัญญาหมอเมือง และความเชื่อ ในการรักษาสุขภาพของชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่มีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมอีกด้วย 🔥





# ความเป็นมา

ตำบลป่าตึง ผ่านการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการ ตั้งแต่การทำเกษตรเพื่อยังชีพไปสู่เกษตรเชิงพาณิชย์ สิ่งเหล่านี้ทำให้ตำบลป่าตึงเกิดการเปลี่ยนแปลงอีกมากมาย สามารถแบ่งเป็นยุคต่างๆ ดังนี้



## ■ พัฒนาการตำบล

### พ.ศ. ๒๔๗๑-๒๕๐๓

#### ยุคการใช้ประโยชน์น้ำและที่ดิน

ก่อนที่จะมีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของคนกลุ่มต่างๆ เข้ามาอยู่ในตำบลป่าตึง พื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ ต่อมาในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๔ ได้มีกลุ่มคนที่อพยพมาเข้ามาอยู่ในพื้นที่ตำบลป่าตึง ตำบลป่าซาง ไปจนถึงตำบลแม่คำ เพื่อบุกเบิกพื้นที่ทำกินแห่งใหม่ ระยะเวลาทำนาไร่ ต่อมาเมื่อมีการทำเหมืองฝาย ชาวบ้านจึงเปลี่ยนมาทำนาหลุ่ม ในสมัยนั้นผู้คนมีวิถีชีวิตเรียบง่าย เน้นการปลูกอยู่ปลูกกิน ใช้แรงงานคนและสัตว์เป็นหลัก ยังไม่มีเทคโนโลยีที่ซับซ้อน หากปีใดที่น้ำไม่เพียงพอก็จะขโมยน้ำจากฝายมาใช้ทำนาข้าวปีละ ๑ ครั้ง เป็นการทำนาเพื่อกินภายในครอบครัวไม่ใช่เพื่อขาย ทำให้ในสมัยนั้นน้ำท่า และข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ ไม่มีปัญหาความขัดแย้งเรื่องการจัดการน้ำ

### พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๒๔

#### ยุคการเข้ามาของพืชเศรษฐกิจ

ในยุคนี้ได้มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกยาสูบ โดยมีบริษัทเอกชนเป็นผู้ลงทุนให้ในส่วนของการนำปุ๋ยและยาฆ่าแมลงเข้ามาใช้ในพื้นที่ทำกินของชาวบ้านเป็นครั้งแรก จากนั้นได้มีการปลูกข้าวบาร์เลย์ ปลูกถั่วเหลืองซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจ แต่ต้องประสบกับสภาพดินฟ้าอากาศที่เริ่มแปรปรวน ฝนไม่ตกตามฤดูกาล จึงหันมาทำนาปรังแทน โดยใช้น้ำจากฝายที่ขโมยน้ำจากแม่น้ำจันเพื่อทำนาปรัง โดยปลูกข้าวเจ้า ๑ ส่วน และปลูกข้าวเหนียว ๒ ส่วน เนื่องจากข้าวเหนียวมีราคาที่ดีกว่า



### พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙

#### ยุคการก่อตั้งเทียว

วิถีการผลิตของชาวป่าตึงจากที่เคยผลิตเพื่อกินเพื่อใช้ภายในครัวเรือน เปลี่ยนแปลงเป็นการผลิตเพื่อส่งขายให้กับบริษัท รวมไปถึงธุรกิจรีสอร์ทที่เริ่มเข้ามาในตำบลป่าตึง นำมาซึ่งการใช้ทรัพยากรอย่างเข้มข้น ทั้งทรัพยากรดิน น้ำ และป่า ประกอบกับเริ่มมีการสร้างถนนเส้นแม่ฮ้อย และสร้างถนนขึ้นไปบนคอย ทำให้การขนส่งผลผลิตจากบนคอยลงมาขายยังพื้นราบทำได้ง่าย ก่อให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตรของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ซึ่งส่วนใหญ่จะปลูกข้าวไว้กินเองและส่งขายให้กับพ่อค้าในพื้นที่ราบ นอกจากนั้นยังปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (พันธุ์พื้นเมือง) ไร่เลี้ยงหมูอีกด้วย ต่อมานายทุนจากถิ่นอื่นเริ่มเข้ามากว้านซื้อที่ดินทำรีสอร์ท โดยสิ่งปลูกสร้างในสมัยนั้นส่วนใหญ่ทำจากไม้ที่หามาจากป่าในบริเวณนั้น ทำให้เกิดการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าเพื่อนำมาทำสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ





## พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๕๐

### ยุคข้อพิพาทเรื่องการจัดการน้ำ

ระยะแรกมีทั้งชาวบ้านและนายทุนภายนอกเข้ามาลงทุนทำสวนชาซึ่งต้องใช้น้ำเป็นจำนวนมาก โดยกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงได้สร้างดักเก็บน้ำขนาดใหญ่ไว้บนคอย และสร้างท่อขนาดใหญ่เพื่อใช้ดึงน้ำจากด้านล่างขึ้นไปเก็บบนคอยไว้ใช้รดต้นชา นับหมื่นไร่ในฤดูแล้ง เมื่อประกอบกับการสร้างโรงแรมของชาวจีนฮ่อที่บ้านสันติคีรี ตำบลป่าตึง ทำให้ต้องใช้น้ำมากขึ้นไปอีก เป็นผลให้ชาวบ้านในพื้นที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในเรื่องการใช้น้ำ ระหว่างผู้ที่อยู่ต้นน้ำกับผู้ที่อยู่ปลายน้ำ และทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ช่วงแรกคนกลางที่เข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยแก้ไขปัญหาคือประธานเหมืองฝายแต่ละหมู่บ้าน รวมทั้งหน่วยงานท้องถิ่น

ต่อมามีมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา (พชภ.) ช่วยเป็นตัวกลางประสานงานให้คนต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ มาเจรจากัน รวมทั้งจัดทำแผนที่

ชุมชน เพื่อการจัดการที่ดินทำกินอย่างเหมาะสม แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ภายหลังมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายร่วมกับองค์กร UNDP แห่งประเทศไทย และหน่วยงานป่าไม้ได้จัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืนไปพร้อมๆ กับพัฒนาการจัดการดินและน้ำ

นอกจากปัญหาเรื่องจัดการทรัพยากรน้ำ ชุมชนป่าตึงยังประสบปัญหาอย่างมากในเรื่องพื้นที่ทำกินถูกจำกัดรวมทั้งปัญหาจากการทำเกษตรเชิงพาณิชย์ที่เริ่มเข้าสู่ชุมชนซึ่งระบบเกษตรเชิงเดี่ยวนี้ได้ส่งผลให้ความหลากหลายทางพรรณพืชลดลงและสร้างผลกระทบต่อระบบนิเวศในพื้นที่ต้นน้ำเนื่องจากการใช้สารเคมีในอัตราที่เพิ่มขึ้น

ถึงกระนั้นที่ผ่านมามีทั้งชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาคด้วยการพัฒนาและฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เน้นให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมมาโดยตลอด ที่สำคัญ ได้แก่



การแก้ปัญหาโดยใช้ระบบความเชื่อทางวัฒนธรรมผ่านพิธีสืบชะตาแม่น้ำจัน และพิธีเลี้ยงผีฝาย ผีขุนน้ำ การแก้ปัญหาโดยใช้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันไม่ว่าจะเป็นระบบการจัดการเหมืองฝายไปจนถึงน้ำร้อนหรือระบบธรรมชาติสวัสดิการ ที่ก่อให้เกิดการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการแก้ปัญหาโดยหน่วยงานภายนอกที่สนับสนุนให้ชุมชนเกิดกระบวนการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบ ทั้งฟื้นฟู ขยายเพิ่มเติม อนุรักษ์ ในลักษณะวิธีการต่างๆ โดยมีหน่วยงานที่สำคัญคือ มูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา (พชภ.) มูลนิธิแพลนแห่งประเทศไทย (PLAN) สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (PDA) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่จัน มูลนิธิศิลปะกระจกเงา กองทัพบก และ United Nations Development Programme (UNDP)







## ■ กุณตำบล

จากการดำเนินงานของกลุ่มแกนนำชาวบ้านในเรื่องการแก้ไขปัญหาการจัดการลุ่มน้ำแม่จันร่วมกับมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา (พชภ.) และองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาทั้งในเรื่องความคิดและความเข้าใจกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปัจจุบันตำบลป่าตึงมีศักยภาพและความพร้อมในการขับเคลื่อนงานที่สำคัญ ๒ ส่วน คือ ๑) คนทำงาน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มแกนนำชาวบ้านทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งภาคีที่เล็งสำคัญ ก็คือ พชภ. ๒) องค์ความรู้ในประเด็นงานต่างๆ ที่สำคัญ คือ องค์ความรู้ว่าด้วยการจัดการน้ำ รวมทั้งจัดการป่าบนฐานขององค์ความรู้ท้องถิ่น และวิถีทางชาติพันธุ์ รวมทั้งองค์ความรู้และผู้รู้เรื่องเกษตรทางเลือกต่างๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ป่าต้นน้ำ อาทิ เกษตรปลอดสาร และเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น 💧



# ก้าวเดิน ด้วยความพอเพียง

ตำบลป่าตึง เข้าร่วมโครงการรักษ้ำป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง ในระยะที่ ๒ เนื่องจากเคยเป็นพื้นที่ดำเนินงานร่วมกับบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ ๑ ล้านไร่ และโครงการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก เพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ ตามแนวพระราชดำริ โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง คือ สุพจน์ หลี่จา และ เตือนใจ คีเทศน์ ได้เข้ามาพูดคุยถึงโครงการฯ กับแกนนำชาวบ้านในชุมชนประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๕๕๑ แกนนำในช่วงนั้น คือ ขจร (รองนายก อบต.) และบุญช่วย กรรมการเหมืองฝาย ซึ่งทั้ง ๒ คน มีบทบาทเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำแม่จัน ซึ่งกำลังเป็นประเด็นการทำงาน ของ เตือนใจ คีเทศน์ ประธานมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา (พชภ.) ส่วนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ นั้น เพื่อต่อยอดการพัฒนาเครือข่าย ลุ่มน้ำแม่จันอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่ต่อไป รวมทั้งปัญหาเรื่องการจัดการป่า และที่ดินทำกินของชาวบ้านที่ สัมพันธ์กับการดำรงชีพของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในตำบลป่าตึง 💧



## ■ กลไกการขับเคลื่อน

หลังจากที่ตำบลป่าตึงเข้าร่วมโครงการฯ ในช่วงปลายปี พ.ศ.๒๕๕๑ ทางแกนนำชาวบ้านได้พูดคุยหารือเพื่อรวมตัวจัดตั้งคณะกรรมการโครงการฯ ตำบลป่าตึง ซึ่งประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ กลุ่มเหมืองฝายที่มี รัตน์ ศิริ เป็นประธานในขณะนั้น และกลุ่มปฎิชีวนภาพที่มี ศรีใจ ยืนยงแสง เป็นประธานกลุ่ม คณะกรรมการโครงการฯ ชุดแรก จึงประกอบด้วยแกนนำหลักๆ จากทั้ง ๒ กลุ่ม ซึ่งมีบทบาทและทุนเดิมในการทำงานขับเคลื่อนในพื้นที่ โดยมี อาเถาะ บอแซ เป็นเจ้าหน้าที่ประจำตำบลในขณะนั้น เนื่องจากเป็นคนที่มีความสัมพันธ์กับมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา (พชภ.) ซึ่งมี

บทบาทสำคัญในการดึงเอาโครงการฯ เข้าสู่ตำบล

ปัจจุบัน ตำบลป่าตึงมีคณะกรรมการโครงการฯ ๓๕ คน ส่วนใหญ่เป็นแกนนำชาวบ้านที่ทำงานในเชิงประเด็นต่างๆ อาทิ กลุ่มเหมืองฝาย กลุ่มปฎิชีวนภาพ ปราชญ์ ผู้รู้เรื่องเกษตรผสมผสาน และเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้ใหญ่บ้าน และ ส.อบต. เป็นต้น ซึ่งแต่ละคนจะแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงานเชิงบริหารจัดการเพื่อประสานงานกับโครงการฯ ขณะเดียวกัน



ก็แบ่งบทบาทกันทำงานในเชิงประเด็นที่ตนเองถนัดและสนใจ อาทิ งานครัวเรือนพอเพียงอาสา งานจัดการทรัพยากร งานเกษตรทางเลือก และงานพลังงานทางเลือก เป็นต้น ซึ่งสามารถดูรายละเอียดได้จากแผนผัง

### การแบ่งงานของคณะกรรมการโครงการฯ ในเชิงประเด็น

#### ประเด็นงาน

ครัวเรือนพอเพียงอาสา

การจัดการทรัพยากร

เกษตรทางเลือก

พลังงานทางเลือก

#### คนทำงาน

นางมาลา จินดาหลวง และ  
นายวิโรจน์ อุปสาแก้ว

นายรัตน์ ศิริ และ  
นายบุญช่วย กานะใจ

นางมาลา จินดาหลวง และ  
นายดาวพ้อง พรหมปัญญา

นายศรีใจ ยืนยงแสง นายบุญช่วย กานะใจ  
นายจิระพันธ์ หล้าใจ และนายวิโรจน์ อุปสาแก้ว



# คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลป่าตึง

ประธานคณะกรรมการโครงการฯ  
นายศรีใจ ยืนยงแสง

คณะกรรมการฝ่าย  
บริหารแผนงาน/กิจกรรม

นายอินสาร สุฉายา  
นายศรีใจ ยืนยงแสง  
นายรัตน์ ศิริ  
นายจีระพันธ์ หลีจา  
นายประเคิม กลิ่นซิค  
นายวิโรจน์ อุปสาแก้ว  
นายขจร ยืนยงแสง  
นายลือ จันทาพูน  
นางสาวกาญจนา สุฉายา  
นายประจวบ จันทาพูน

คณะกรรมการฝ่าย  
การเงินและบัญชี

นายศรีใจ ยืนยงแสง  
นายจีระพันธ์ หลีจา  
นายบุญช่วย ทานะใจ  
นางอำพันธ์ สมวันดี  
นางพิมพ์ลภัส เปียะณะ

คณะกรรมการฝ่าย  
ติดตามและประเมินผล

นายอินสาร สุฉายา  
นางมาลา จินคาหลวง  
นางสมใจ คำอ้าย

คณะกรรมการฝ่าย  
จัดซื้อจัดจ้าง

นายขจร ยืนยงแสง  
นายวรวิทย์ เทศาสน  
นายพิเชษฐ์ศักดิ์ คำวัง





## ทีมงานภาคสนาม ปตท.

สำหรับทีมงานภาคสนาม ปตท. ซึ่งประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ประจำตำบล เจ้าหน้าที่ประจำภาค และที่ปรึกษาภาค ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะหนุนเสริมการทำงานให้กับคณะกรรมการโครงการฯ

**เจ้าหน้าที่ประจำตำบล** มีบทบาทในการประสานงาน ผลักดัน และขับเคลื่อนแผนงาน กิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ รวมทั้งเป็นเลขานุการให้กับคณะกรรมการโครงการฯ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสำเร็จให้กับโครงการฯ

**เจ้าหน้าที่ประจำภาค** มีบทบาทสนับสนุนและเป็นพี่เลี้ยง ให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ประจำตำบล เพื่อผลักดันงานให้ตำบล ป่าตึงก้าวสู่การเป็นตำบลวิถีพอเพียง โดยที่ผ่านมามีเข้ามา มีบทบาทในกระบวนการยกร่างแผน ขับเคลื่อนงาน และเวทีสรุปบทเรียน อีกทั้งติดตามงาน และให้กำลังใจทั้งครัวเรือนพอเพียง อาสา และคณะกรรมการโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง

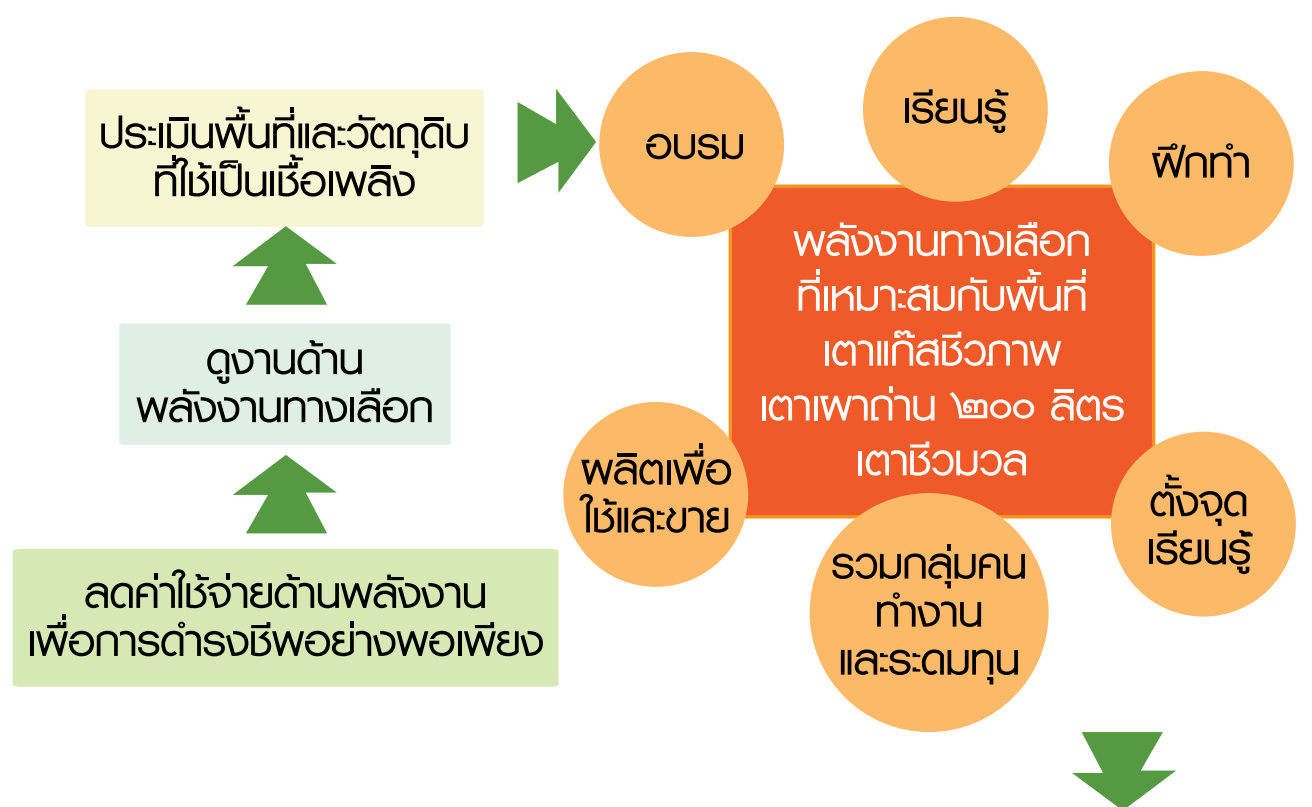


**ที่ปรึกษาภาค** มีบทบาทสำคัญในเวที สร้างความเข้าใจโครงการฯ แก่คณะกรรมการ โครงการฯ และมีบทบาทในการประสานภาคี ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ตำบลป่าตึงสู่วิถีของความพอเพียง รวมทั้งให้ คำปรึกษาแก่ทั้งเจ้าหน้าที่ประจำภาค และเจ้าหน้าที่ ประจำตำบล 💧





## ■ รูปแบบความสำเร็จในพื้นที่ พลังงานทางเลือก



### ผลที่ได้รับ

- ลดค่าใช้จ่ายได้จริง และสร้างรายได้จากการทำขาย
- เกิดการใช้พลังงานทางเลือกในหมู่บ้านนำร่อง
- เกิดจุดเรียนรู้และวิทยากรชุมชนเรื่องแก๊สชีวภาพ เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร และเตาชีวมวล
- เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มทำงาน พัฒนากิจกรรมการทำงาน และทักษะ ทางอาชีพ
- เกิดการขยายผลองค์ความรู้ทั้งในและนอกพื้นที่ จากการเปิดให้ดูงาน

การขับเคลื่อนงานประเด็นพลังงานทางเลือกนี้นับเป็นจุดเด่นและหัวใจที่จะนำไปสู่การต่อยอดและพัฒนาที่สร้างความพอเพียงให้กับพื้นที่ โดยสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในเรื่องของพลังงานหลักและหาวัตถุดิบเพื่อใช้ในการสร้างพลังงานได้ง่ายภายในพื้นที่ ซึ่งประเด็นที่ทำมีอยู่ด้วยกัน ๓ รูปแบบ คือ ๑) แก๊สชีวภาพ ๒) เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร และ ๓) เตากลบชีวมวล โดยเริ่มต้นดำเนินงานในปี พ.ศ.๒๕๕๒ ซึ่งเกิดจากคณะกรรมการโครงการฯ ต้องการสร้างรูปธรรมความสำเร็จที่จับต้องได้ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้นำทางการต่างๆ และครัวเรือนพอเพียงอาสาสมัครเข้ามาช่วยขับเคลื่อนงานกับโครงการฯ อีกครั้ง หลังจากที่ในระยะแรกไม่มีรูปธรรมที่ชัดเจนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในตำบลป่าตึง โดยมีมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา (พชภ.) ที่ได้รับการสนับสนุนจาก UNDP เข้ามาหนุนเสริมและร่วมขยายผลในเบื้องต้น โดยเฉพาะประเด็นแก๊สชีวภาพ ทั้งในระดับครัวเรือนและระดับฟาร์ม เพื่อให้เกิดขึ้นอย่างครอบคลุมในระดับตำบล

จากการสำรวจพื้นที่และตรวจสอบความพร้อมในการใช้พลังงานทางเลือกทั้ง ๓ รูปแบบ พบว่าตำบลป่าตึงมีความพร้อมในเรื่องของวัตถุดิบที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงพลังงาน ไม่ว่าจะเป็นมูลสัตว์ที่ใช้ในการผลิตแก๊สชีวภาพ ซึ่งได้จากการเลี้ยงหมูและวัว ไม่ห่างจากการทำสวนผลไม้เพื่อใช้กับเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร นอกจากนี้ ยังมีความพร้อมในเรื่องของแกลบ เพราะ







การขับเคลื่อนงานที่เกิดขึ้นเป็นการผลักดันผ่านกลไก ๒ ส่วน คือ ๑) ส่วนของคณะกรรมการโครงการฯ ที่ทำงานด้านพลังงาน และ ๒) ครุวัเรียนพอเพียงอาสาและคนต้นแบบ ที่มีความสนใจที่จะใช้พลังงานทางเลือก โดยเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันขึ้นในระดับหมู่บ้าน เพื่อระดมเงินทุนและแรงกายในการทำเตาแต่ละรูปแบบขึ้นใช้ และขยายผลให้กับชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้าน โดยร่วมกันเรียนรู้ อบรม และกลับมาฝึกทำร่วมกัน เริ่มจากการสนับสนุนให้แกนนำเป็นผู้เรียนรู้ จัดทำเตาต้นแบบที่บ้านของแกนนำหรือคณะกรรมการโครงการฯ เพื่อให้ชาวบ้านหรือสมาชิกได้ดูการสาธิตวิธีการทำในทุกขั้นตอน และเห็นตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริง เพื่อนำไปสู่การขยายผลและนำร่องให้กับชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียง

ทั้งนี้การขับเคลื่อนงานพลังงานทางเลือกทั้ง ๓ รูปแบบมีพัฒนาการที่เกิดขึ้นภายในตำบลแตกต่างกันไปตามช่วงเวลาและเงื่อนไขของพื้นที่ อีกทั้งยังประสบความสำเร็จในการนำมาใช้และขยายผลต่างกันไป โดยมีเนื้อหารายละเอียดที่แตกต่างกันดังนี้

มีโรงสีข้าวที่สนับสนุนการใช้เตาถ่านชีวมวลได้อย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการโครงการฯ จึงเริ่มพัฒนาทิศทางการขับเคลื่อนงาน ได้มีการปรับแผนงานด้านพลังงานปลายปี ๒๕๕๒ เน้นสร้างรูปธรรมพลังงานทางเลือกทั้ง ๓ รูปแบบ ให้เกิดขึ้นในพื้นที่หมู่บ้านนำร่องต่างๆ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๕๓ จึงบรรจุประเด็นพลังงานทางเลือกไว้ในแผนตำบลวิถีพอเพียงปี พ.ศ.๒๕๕๓ โดยสนับสนุนให้มีกิจกรรมทั้งการศึกษาดูงาน การฝึกอบรมครูและนักเรียน เรื่องพลังงานทางเลือก การจัดการทรัพยากรป่าไม้ และน้ำอย่างยั่งยืน นอกจากนั้นยังผ่านกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร และการทำแก๊สชีวภาพจากจุดเรียนรู้ เพื่อให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เรื่องการใช้พลังงานอย่างถูกต้องและเหมาะสม และมีการใช้พลังงานทดแทนในชุมชน ลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานหลัก เป็นต้น







### เตาแก๊สชีวภาพ

นับเป็นรูปธรรมชิ้นแรกที่เกิดขึ้นในตำบลป่าตึง อยู่ในพื้นที่บ้าน หมู่ ๖ ซึ่งเป็นจุดเรียนรู้ของตำบลเรื่อง "การทำเตาแก๊สชีวภาพแบบ บอลลูน" เกิดขึ้นภายหลังจากการศึกษาดูงานการทำเตาแก๊สชีวภาพ จากหลายพื้นที่ อาทิ อบต.คอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ โรงเรียนหนองบัวแดง ต.แม่ข้าวต้ม อ.เมือง จ.เชียงราย เป็นต้น และเชิญวิทยากรจากโรงเรียนหนองบัวแดงมาให้ความรู้ และสาธิตวิธีการทำตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการ มีการระดมชาวบ้านและครัวเรือนพอเพียงอาสาช่วยกันทำ เพื่อสร้างเป็นจุดเรียนรู้ในตำบล

หลังจากเสร็จสิ้นเตาแรก คณะกรรมการโครงการฯ จึงขยายผลไปยังครัวเรือนที่สนใจ และมีเงื่อนไขว่าต้องเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือน จำพวก หมู วัว เป็ด ไก่ และควาย เป็นต้น โดยนำร่องที่บ้านหมู่ ๑ จุดเป็นจุดเรียนรู้ระดับหมู่บ้าน โดยสามารถเลือกรูปแบบของเตาแก๊สชีวภาพที่เหมาะสมสำหรับบ้านนั้นๆ ได้ คือ แบบบอลลูน ประมาณ ๓,๐๐๐ บาท/เตา หรือแบบท่อประมาณ ๕,๐๐๐ บาท/เตา โดยที่หมู่ ๖ มีการขยายผลมากที่สุดกว่า ๖ ครัวเรือน และยังมีการจัดตั้งกลุ่ม

ทำงาน หน้าที่ขยายผล ติดตาม และดูแล การทำเตาแก๊สชีวภาพในหมู่บ้าน ซึ่งเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้การขยายผลเรื่องเตาแก๊สชีวภาพในหมู่ ๖ เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การมีวัตถุดิบหรือมูลสัตว์ที่เพียงพอในการใช้เพื่อทำแก๊สชีวภาพ อีกทั้งมีการจัดการปศุสัตว์ที่เป็นระบบระเบียบ สามารถเก็บมูลสัตว์ได้ง่าย

### เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร

เริ่มดำเนินการด้วยการทดลองทำหมู่บ้านละ ๒ จุด จำนวน ๑๑ หมู่บ้านนำร่อง ในพื้นที่บ้านของครัวเรือนพอเพียงอาสา หรือพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยบ้านหมู่ ๑๐ บ้านสันโค้ง เป็นบ้านที่ประสบความสำเร็จในการขยายผลเรื่องเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตรมากที่สุด โดยขยายผลจาก ๑ เตา เป็น ๕ เตา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านนิยมปลูกไม้ยืนต้น ทั้งลิ้นจี่ ลำไย และมะขาม และมีการตัดแต่งเป็นประจำ ทำให้มีเศษไม้เป็นวัตถุดิบอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังมีการรวมตัวของคณะกรรมการโครงการฯ ครัวเรือนพอเพียงอาสา และชาวบ้าน เพื่อระดมเงินทุนร่วมกันในการทำเตาใช้เองในหมู่บ้านและทำขาย เมื่อมีคนต่างพื้นที่เข้ามาสั่งทำ โดยผ่านการเข้ามาศึกษาดูงาน และนำกำไรมาแบ่งกันเพื่อเป็นอีกหนทางหนึ่งของการเพิ่มรายได้ ซึ่งการทำเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร จะมีต้นทุนประมาณ ๑,๑๐๐-๑,๒๐๐ บาท/เตา การรวมกลุ่มกันทำจึงเป็นอีกหนทางหนึ่งในการแบ่งเบาภาระในเรื่องต้นทุน ส่วนข้อจำกัดคือ ยังมีควัน ต้องเอาออกไปตั้งนอกชุมชน





### เตาชีวมวล

การทำเตาชีวมวลขึ้นใช้ในพื้นที่เริ่มขึ้นในช่วงต้นปี พ.ศ.๒๕๕๓ ภายหลังไปศึกษาดูงานในหลายๆ พื้นที่ได้เริ่มนำร่องการใช้เตาชีวมวลหมู่บ้านละ ๑ จุด โดยจัดตั้งกลุ่มการทำงานอย่างไม่เป็นทางการขึ้นครั้งแรกที่บ้านหมู่ ๖ ในนามของกลุ่มผู้ทำ/ใช้เตาชีวมวล และระดมเงินในการทำเตาชีวมวลครั้งแรก ๑๐,๐๐๐ บาท ผลิตเตาได้ทั้งสิ้น ๑๐ เตา แจกจ่ายให้สมาชิกกลุ่มที่มาช่วยกันทำนำไปใช้ในราคาเตาละ ๑,๒๐๐ บาท (ราคาสำหรับคนที่ไม่ใช่สมาชิกของกลุ่ม คือ ๑,๘๐๐ บาท) และนำเงินที่เหลือเป็นกำไรจากส่วนเกินของการขายเตามาใช้เป็นเงินหมุนเวียน

ของกลุ่ม สำหรับวัตถุดิบที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงในการใช้งานเตาชีวมวลคือ แกลบกับขี้เลื่อย ส่วนใหญ่จะใช้แกลบมากกว่า เพราะหาซื้อได้ง่ายในพื้นที่ เนื่องจากมีโรงสีข้าวในตำบลกว่า ๑๐ แห่ง และยังมีราคาถูกกว่าขี้เลื่อยอีกด้วย

ปัจจุบัน ครัวเรือนบ้านหมู่ ๖ ที่ชาวบ้านรวมตัวกันเป็นกลุ่มทำเตาชีวมวลขึ้นใช้เอง เริ่มเป็นตัวอย่างให้กับหมู่บ้านอื่นๆ เข้ามาเรียนรู้และทดลองใช้เตาชีวมวล ทั้งยังมีการซื้อเตาเพื่อนำไปขยายผลทั้งภายในและภายนอกพื้นที่อาทิ ครัวเรือนบ้านหมู่ ๑๐ ก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่นิยมใช้เตาชีวมวลเป็นอย่างมาก ประมาณ ๕ ครัวเรือน รวมทั้งนอกพื้นที่ตำบลที่มีการนำเตาชีวมวลไปขยายผล

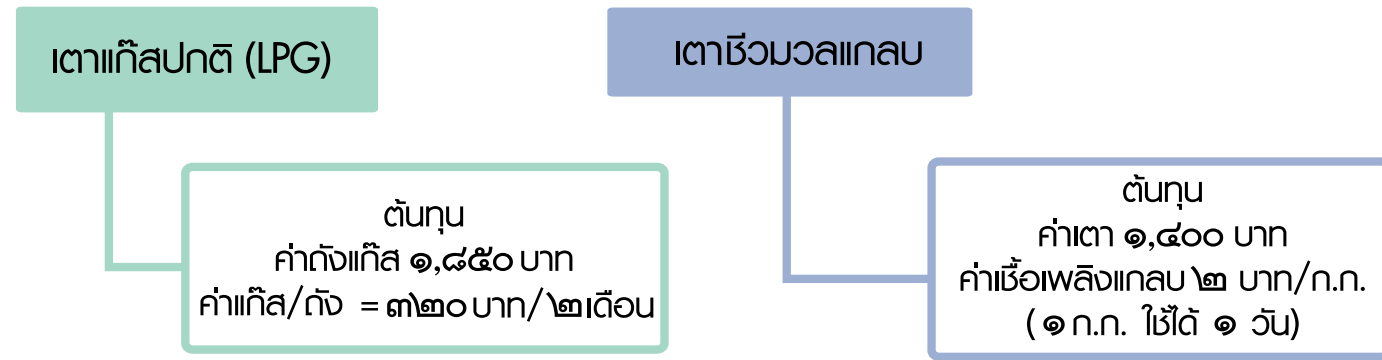
ผลที่ได้รับจากการขับเคลื่อนงานพลังงานทางเลือกทั้ง ๓ รูปแบบ พบว่ามีการใช้พลังงานดังกล่าวกระจายอยู่ในทุกหมู่บ้านนำร่องของตำบลป่าตึง โดยมีระดับของความสำเร็จที่แตกต่างกันดังนี้ บ้านหมู่ ๖, ๑๐, ๑๔, ๑๗ และ ๑๘ มีพลังงานทางเลือกให้ศึกษาเรียนรู้ครบทั้ง ๓ รูปแบบ บ้านหมู่ ๖ และบ้านหมู่ ๑๐ มีความโดดเด่นในเรื่องเตาชีวมวล และประสบความสำเร็จเรื่องคนทำงานที่มีการรวมกลุ่ม การระดมทุน การทำงานร่วมกัน และการขยายผล บ้านหมู่ ๖ และบ้านหมู่ ๑๘ โดดเด่นเรื่องการทำเตาแก๊สชีวภาพ ทั้งแบบบอลูน และแบบท่อ อีกทั้งประสบความสำเร็จในเรื่องของการรวมกลุ่ม การระดมทุน การทำงานร่วมกัน และการขยายผล บ้านหมู่ ๑๐, ๑๔, ๑๗ และ ๖ ตามลำดับ ประสบความสำเร็จ และโดดเด่นในเรื่องของเตาถ่าน ๒๐๐ ลิตร และประสบความสำเร็จในเรื่องของการรวมกลุ่ม การระดมทุน การทำงานร่วมกัน และการขยายผล บ้านหมู่ ๑๘ คือ หมู่บ้านที่มีครัวเรือนพอเพียงอาสาใช้พลังงานครบทั้ง ๓ รูปแบบ

นอกจากนี้ การใช้ประโยชน์จากพลังงานทางเลือกที่ผ่านมาก็สามารถลดต้นทุนค่าครองชีพในเรื่องของพลังงานได้เป็นจำนวนมาก ดังตารางเปรียบเทียบ 

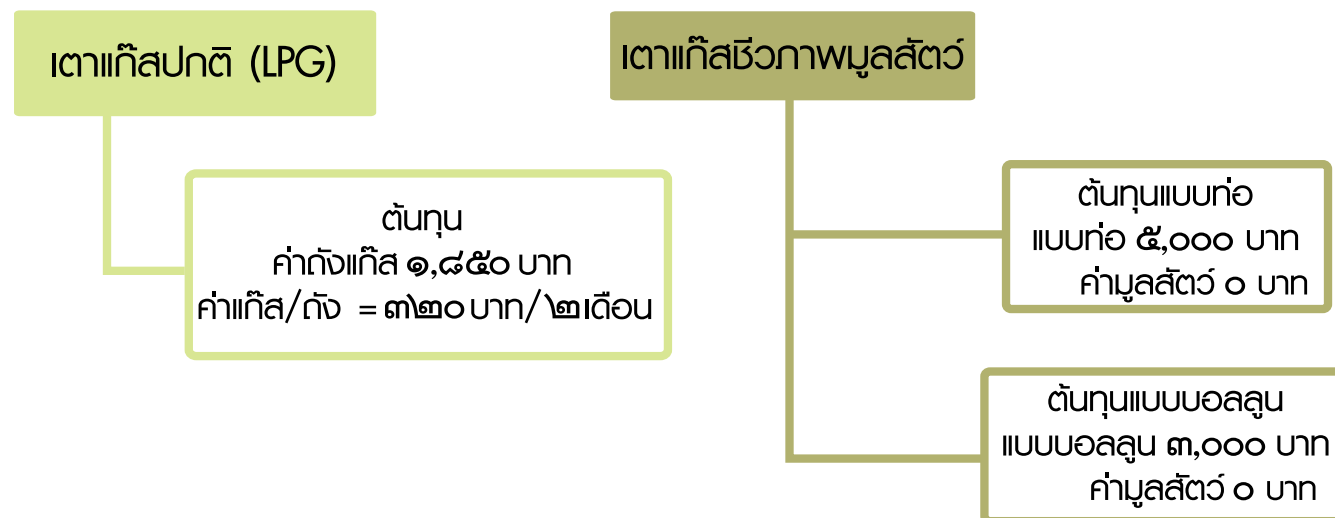




## ตารางเปรียบเทียบต้นทุนระหว่าง เตาแก๊สปกติ (LPG) กับเตาชีวมวลเคลบ



## ตารางเปรียบเทียบต้นทุนระหว่าง เตาแก๊สปกติ (LPG) กับ เตาแก๊สชีวภาพมูลสัตว์





## แผนที่ความรู้



รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลปาดัง

จุดเรียนรู้

- ๑ จุดเรียนรู้เรื่องพลังงานแก๊สชีวภาพ แบบท่อ และเตาชีวมวล (แกลบ)
- ๒ จุดเรียนรู้เรื่องพลังงานแก๊สชีวภาพแบบบอลูน และเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร
- ๓ จุดเรียนรู้เรื่องพลังงานเตาถ่าน ๒๐๐ ลิตร
- ๔ ศูนย์เรียนรู้เรื่องเกษตรผสมผสาน แบบปลอดสาร
- ๕ ศูนย์เรียนรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่



## ■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงาน ในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายรับภาคการผลิตปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้น ๐.๕ ล้านบาท คิดเป็น ๒๖% จากปี ๒๕๕๒ และรายจ่ายค่ากับข้าวปี ๒๕๕๓ ลดลง ๑.๑๘ ล้านบาท จากปี ๒๕๕๒ คิดเป็น ๓๒% คังแผนภูมิ

แผนภูมิ เปรียบเทียบข้อมูลรายรับภาคการผลิตและรายจ่ายค่ากับข้าวระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓





ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลงจากการทำกิจกรรม  
ตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ตำบลป่าตึงลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ลงได้ ๘๒,๓๓๕ กิโลกรัม จากกิจกรรมรณรงค์การประหยัด  
พลังงาน ปลุกต้นไม้ กังหันลมสูบน้ำ การทำปุ๋ยอินทรีย์ คัดแยกขยะ และแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ

หน่วย : กิโลกรัม CO<sub>2</sub>

กิจกรรม	ปริมาณ CO <sub>2</sub> ที่ลดการปล่อยลง
ปลุกต้นไม้	18,190
คัดแยกขยะ	133
แปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ	36
การทำปุ๋ยอินทรีย์	4,465
กังหันลมสูบน้ำ	6,370
กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน	53,141
รวม	82,335

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ





# ภาคผนวก

## รายชื่อคนต้นแบบ...บทสรุปความพอเพียง

### มาลา จินดาหลวง

#### เกษตรกรปลอดสารแบบผสมผสาน

"การปลูกต้นไม้ เป็นเหมือนเป็นการปลูกเงิน ปลูกทอง ปลูกทิ้งไว้ไม่เสียหาย เป็นเงินเป็นทองขึ้นทุกวัน หากต้องการรายได้เมื่อไหร่ ก็ไปขุดเอา..."

ด้วยแนวคิดง่ายๆ ที่ได้จากการปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๕๐ อย่าง ที่มาลาเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ด้วยการปรับปรุงที่ดิน ๗ ไร่ที่ทิ้งร้างไว้ ด้วยการจัดสรรที่ดินเป็นส่วนๆ ทั้งขุดสระ ทำสวน สร้างที่อยู่อาศัย ตั้งโรงเพาะกล้ายไม้ โดยเน้นปลูกต้นไม้ทุกชนิดเท่าที่หาได้ในพื้นที่ ต่อมาจึงหันมาทำปุ๋ยหมักเพื่อลดต้นทุนต่างๆ ที่เริ่มสูงขึ้น ก่อนจะขยายพื้นที่ทำนาปลอดสาร เพื่อลดรายจ่ายและดูแลสุขภาพ ปัจจุบัน มาลาเป็นทั้งคณะกรรมการโครงการฯ คนต้นแบบ และครัวเรือนพอเพียงอาสา ที่มีบทบาทเป็นแม่ครู คอยสนับสนุนและให้ความรู้กับครัวเรือนพอเพียงอาสา ในการทำการเกษตรปลอดสาร และเกษตรผสมผสาน เช่น การทำปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ การทำข้าวปลอดสาร และการใช้น้ำส้มควันไม้ จากเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร โดยเปิดให้ครัวเรือนพอเพียงอาสา เข้าเรียนรู้ในพื้นที่ทำกินของตนเองอย่างต่อเนื่อง

### ดาวดวง พรหมปัญญา

#### เกษตรกรทฤษฎีใหม่

"มีอิสรภาพ ไม่สู้กับตลาด และไม่ขู่วรรค แรงงานตนเองและครอบครัว"

ดาวดวงบอกเราสั้นๆ ถึงความคิดที่ทำให้หันมาทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้วยความที่เคยประสบกับปัญหาดินเสื่อมโทรมจากการใช้สารเคมีปลูกข้าว ทำให้ได้ผลผลิตต่ำ เมื่อราคาตกต่ำก็ทำให้ดาวดวงเริ่มวางแผนแปลงที่ดิน ๑๐ ไร่ นี้ ให้ทำประโยชน์ได้หลากหลายมากขึ้น โดยแบ่งที่ ๒ ไร่ ไร่ปลูกไม้ยืนต้น เช่น ลำไย ลิ้นจี่ ขนุน ฯลฯ และขุดสระไว้เลี้ยงปลาและใช้น้ำ ตลอดจนหันมาทำเกษตรที่หลากหลายขึ้น รวมทั้งทำนาข้าวแบบใส่ปุ๋ยคอกผสมสารเคมี ทำให้หน้าข้าวเริ่มอุดมสมบูรณ์ ดินดีขึ้น ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ๒ เท่า ปัจจุบันดาวดวง มีสระน้ำ ๓ สระ ทำนาข้าว ๕ ไร่ และทำสวนผลไม้อีก ๒ ไร่ ในขณะที่ได้ห้องร้องไม้ยืนต้นจะแซมไปด้วยพืช ผักสวนครัวทั่วไป ด้วยการทำเกษตรผสมผสานที่มีการจัดการน้ำเป็นของตนเองนี้เองทำให้กรมส่งเสริมการเกษตรคัดเลือกให้ดาวดวงเป็นตัวแทนตำบลเข้าโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยได้ให้สนับสนุนจำนวน ๕,๐๐๐ บาท รวมทั้งปุ๋ย

และวัสดุทางการเกษตรที่จำเป็น ทำให้ดาวดวงได้เรียนรู้พัฒนาการเกษตรในพื้นที่ตนเองมากขึ้น มีการเลี้ยงหมู เป็ด ไก่ ปลูกบัวหลวงเสริมรายได้ ทำปุ๋ยหมัก สารไล่แมลงเอง ทำให้ดาวดวงแทบไม่ต้องแบกภาระต้นทุนการเกษตร และค่าใช้จ่ายด้านอาหาร แต่กลับมีรายได้หมุนเวียนตลอดปี ความสำเร็จนี้ดาวดวงพร้อมเปิดให้ผู้สนใจเข้ามาดูงานตลอดเวลา

### วิโรจน์ อุปสาแก้ว

#### พลังงานทางเลือก

"น้ำ ยิ่งตักเยอะก็จะทำให้ยิ่งขุ่น หมายความว่าให้ใช้จ่ายเงินแต่พอประมาณมีน้อยก็ใช้น้อย ค่อยๆ ใช้ และใช้อย่างเป็นประโยชน์ที่สุด หากมีน้อยแต่ใช้เยอะก็จะทำให้ลำบากในภายหลัง"

วิโรจน์หรือพ่อหลวงวิโรจน์ที่ชาวบ้านเรียกกันติดปาก กล่าวเปรียบเทียบเรื่องความพอเพียงกับน้ำให้เข้าใจอย่างง่ายๆ และย้ำว่า "การบอกให้รู้" อย่างเดียวอาจไม่พอน้ำมาลูกบ้านให้ทำตามได้ในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน จึงเน้นเรื่อง "ทำให้ดู" และ"อยู่ให้เห็น" เป็นตัวอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการทำบัญชีครัวเรือน การทำเกษตรผสมผสาน รวมถึงการ

ใช้พลังงานทางเลือก โดยเฉพาะการทำเตาพลังงานทางเลือก ทั้งเตาชีวมวล เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร เตาแก๊สชีวภาพ ซึ่งเห็นว่าในหมู่บ้านมีทุนที่เป็นวัตถุดิบที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงเพียงพอและหาได้ง่าย จึงผลักดันให้เกิดการขยายผลผ่านครัวเรือนพอเพียง อาสากระจายไปยังหมู่บ้านนาร่องและหมู่บ้านอื่นๆ ปัจจุบันวิโรจน์มีโครงการจะขยายเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร เนื่องจากเห็นว่ามียศกภาพเพียงพอที่จะทำได้ เพราะมีวัตถุดิบ เช่น ต้นขี้เหล็ก และกิ่งไม้แห้งอื่นๆ ตามหัวไร่ปลายนา ซึ่งก็ได้รับการตอบรับจากลูกบ้านเป็นอย่างดี เนื่องจากลงทุนครั้งเดียวสามารถใช้ได้นานหลายปี โดยวิโรจน์ได้ทิ้งท้ายกับเราว่า ตั้งแต่เริ่มใช้พลังงานทางเลือกจนถึงปัจจุบันที่บ้านไม่ต้องซื้อแก๊สใช้อีกเลย



# รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นางนิวม่อง กรสิริปรีชา

๒. นางคำใส ภาวงศ์

๓. นายบุญช่วย คำแพร

๔. นายบุญช่วย เรืองปัญญา

๕. นายธิเบศ ศรีดวงใจ

๖. นางจันทอง คิคคำส่วน

๗. นางบัวผัน ปัญญาใหญ่

๘. นางศรีวิชัย อินทะฟู

๙. นางศรีบุศกร ใจบุญตัน

๑๐. นายบุญทา ขัดจอมคำ

๑๑. นางศิริภรณ์ กองสอน

๑๒. นางพิรดา นิลทิม

๑๓. นางสุพัตรา เพ็งเปรม

๑๔. นายจรัญ พรหมเมืองมา

๑๕. นายมนัส ทั่นคอน

๑๖. นายประจวบ จันทาพูน

๑๗. นายวิชัย จินะกองแก้ว

๑๘. นายสอน สมพงษ์ทอง

๑๙. นายบรรดิษฐ์ กลิ่นซิด

๒๐. นายอรุณ สุนทร

๒๑. นายเจริญ คำวงศ์

๒๒. นายอำนาจ แก้วตั้ง

๒๓. นายประเคิม กลิ่นซิด

๒๔. นายจรร ยินยงแสน

๒๕. นายสมจิตร กิจทะรักษ์

๒๖. นายศรีใจ ยินยงแสน
๒๗. นางอารีย์ กองมา

๒๘. นางสร้อยทอง คนไว

๒๙. นายอินคำ มหาสอ

๓๐. นายชัยสิทธิ์ ชุ่มเมืองเย็น

๓๑. นายนิรันดร์ ปาละอุค

๓๒. นายเกียรติ กองมา

๓๓. นายอาจ จันทาพูน

๓๔. นายรัตน์ สิริ

๓๕. นายปวน ทองคำ

๓๖. นายอ้าย แต่มฉาด

๓๗. นายบุญมา เงินป่า

๓๘. นายบุญยวง มูลหอม

๓๙. นายสว่าง แก้วปำนันท์

๔๐. นายบุญช่วย ชันธิวงค์

๔๑. นายณัฐพงษ์ ธิปัตเป่า

๔๒. นายสมบัติ พุทธิกา

๔๓. นายขุนนาน ยานะใจ

๔๔. นายประโยชน์ ยานะใจ

๔๕. นายเกตุ จินดาธรรม

๔๖. นายพิทักษ์ คนไว

๔๗. นายสุทัศน์ อูมา

๔๘. นางกุหลาบ ลือเรือง

๔๙. นายพิสมัย ทานะใจ

๕๐. นายสมจิตร คีนมาเมือง

๕๑. นางผกาพรรณ คนไว

๕๒. นายณรงค์ชัย มณีวันใจ
๕๓. นายสุนทร ไก่คลหาญ

๕๔. นายวรวิทย์ เทศาแสน

๕๕. นายนำเวท นะพะการ

๕๖. นายคาบม่อง พรหมปัญญา

๕๗. นายแสง ชุ่มใจ

๕๘. นายศักดิ์ คำซอน

๕๙. นายยงยุทธ สมพงษ์ทอง

๖๐. นายจันแก้ว อุคทา

๖๑. นายบุญยัง ชันธิวงค์

๖๒. นางบัวเงิน ใหม่น้อย

๖๓. นายบุญช่วย คาวรีน

๖๔. นายถนอม คำซอน

๖๕. นายสง่า คำซอน

๖๖. นายสุพรรณ ชุ่มใจ

๖๗. นางเหมย ปินทรายมูล

๖๘. นายบุญช่วย น้อยกอง

๖๙. นายหนุ่ม จินดาธรรม

๗๐. นางสาวแสงหล้า จำปาแก้ว

๗๑. นางสาวกรรณิการ์ มัชวาลย์

๗๒. นางสม ทานสีลา

๗๓. นางสมนึก จินดาทจักร

๗๔. นางหมีระ อาหิ

๗๕. นางเอ้ย มัชวาลย์

๗๖. นางกอ จันทรเป็ง

๗๗. นายดวงคำ รวงคำ

๗๘. นายทรงวาท จำปาแก้ว

๗๙. นางภา จันทรสิงห์

๘๐. นางมาลา จินดาหลวง

๘๑. นายจิระพรรณ หลี่จา

๘๒. นางสาวพิมพ์ลภัส เปียะผะ

๘๓. นางณัฐกานต์ เรืองนพรัตน์

๘๔. นางสาวกัญญา แซ่หลั่ง

๘๕. นางสาวนางอ๊ะ ลาหู่ณะ
๘๖. นางสาวเกอรินทร์ แซ่ลี

๘๗. นางรมย์นลิน ศิริวัฒนไพศาล

๘๘. นายวิโรจน์ อุปสาแก้ว

๘๙. นางสาวชนม์นิภา สิงห์สา

๙๐. นางสาวรภัสสรณ์ ปิ่นแสง

๙๑. นายสมชาย น้อยกอง

๙๒. นายคมสัน จินดาธรรม
๙๓. นายวินเรียม เงินป่า

๙๔. นายธีระ เขอเบาะ

๙๕. นายคำ วงศ์อินแก้ว

๙๖. นายก่อ สิงห์สา

๙๗. นางสาวนัยนา คาซอง

## ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นายพงศ์พันธ์ เปี่ยมตราชู
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นางสาวจุฑารีย์ ธาตุอินจันทร์
ที่ปรึกษาภาค	นายมงคล พนมมิตร





บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)  
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐  
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๗-๒๐๐๐  
[www.pttplc.com](http://www.pttplc.com)